

O životě ve lži

Myslím, že nás bylo jen pár, kteří se radovali z rozhovoru pana Bucherta, redaktora MF Dnes s ministryní školství paní Kopicovou (2. ledna 2010). Ten rozhovor totiž pro mne znamenal onu známou poslední kapku. Kdyby interviewovaný byl muž, všemi silami bych na něho zvolal **pane lžete**. Ovšem s dámou se takto nemluví a nejedná.

V případě ženy bych byl rád, kdyby u nás v současnosti byla stejně dobře zaběhlá praxe **tiskových oprav**, jak tomu bylo v prvých poválečných letech. Tisková oprava, spjatá s oním rozhovorem, by mohla znít takto:

1. Není pravda, že neexistují důvody ke krokům, které vědci (junioři i senioři) dělají, naopak je pravda, že by měly být ony kroky tvrdší a směřovanější.
2. Není pravda, že Akademie věd (AV) má málo výsledků, či vysoké náklady, ale je pravda, že AV je zahraničními vědci hodnocena pozitivně jako produktivní badatelská instituce ČR. Kvantitou a kvalitou výsledků je jednou z nejdůležitějších institucí naší země.
3. Není pravda, že AV dostane pro rok 2010 přidáno, ale je pravda, že bude letos mít o 10% méně než v předchozím roce. Kdyby předseda vlády, který je současně předsedou Rady vlády pro výzkum, vývoj a inovace (RVVVI) nezasáhl, šlo by o redukci 20%.
4. Tvrzení, že AV žádá zvýšení rozpočtu na tento rok, je lživé, Akademie byla připravena už několik let na stagnaci plánované částky. Není pravda, že AV se nehodlá uskrovnit, ale je pravda, že se všechny složky AV uskrovnují dobře ověřitelným způsobem.
5. Není pravda, že současné řízení vědy by se mohlo zlepšit zavedením úřadu nebo ministerstva, ale je pravda, že se nezlepší vůbec nic, pokud odborná, intelektuální a mravní úroveň členů současné RVVVI zůstane nezměněná.
6. Není pravda, že si letos AV „nechala“ 300 milionů Kč navíc než bylo určeno, ale je pravda, že si AV žádnou takovou částku nenechala.
7. Pokud jde o AV, není pravda, že se hrozně málo zapojuje do evropských programů, naopak je pravda, že rozsahem a podílem jde o povzbudivou účast.
8. Není pravda, že je překvapivé, že i mnoho mladých vědců se identifikuje s AV a považuje to za prestižní, ale je pravda, že je to přirozené. Jeden z rysů kvalifikovaného mládí je, že dovede perfektně oddělit zrna od plev.

Po několika rozhovorech s paní ministryní se domnívám, že nejde o její vlastní výsledky šetření, ale pravděpodobně jde o použití podkladů od mimořádně špatných rádců. Vnitřní nekonzistence názorů v onom rozhovoru je výrazná. Avšak je povzbudivé, že se – patrně poprvé – její nová, důrazně formulovaná doporučení a požadavky shodují s těmi, které

se už od r. 1993 opakovaně ozývají na sněmech AV a nejen tam. Je ovšem pozoruhodné, jak málo pozornosti, na rozdíl od obyčejného světa, věnují těmto upozorněním příslušná místa ČR.

Je neuvěřitelné, jak amatérské a komické představy mají někteří členové RVVVI o potřebné kvalifikaci jejich členů. Připomíná to zkušenosti – starší to pamatují – kterou naše země učinila v nepříliš vzdálené minulosti, kdy špatně vyučený krejčí byl šéfideologem a kdy mizerně vyučení truhláři či natěrači šéfovali ocelářskému, či strojírenskému průmyslu.

Příspěvky pana redaktora Bucherta rád čtu. Tentokrát se mu však některé body (především směrem k závěru článku) nepovedly. Není pravda, domnívá-li se, že se vede o AV letitá diskuse, zda vůbec má existovat. Taková diskuse se zde nevedla. Je však pravda, že se už přes 15 let objevují znovu a znovu nepřátelské výpady proti AV. Ty nejtvrďší pocházejí od lidí, kteří se v uzavřené společnosti netají svou nenávistí vůči AV. Většina z nich však hrála ve vědě pramalou roli; navíc nenávist je špatným rádcem.

Konečně pokud jde o to, zda byla reforma AV v minulosti dostatečná, odpověď dala v roce 1996 vláda ČR, jejímž premiérem byl Václav Klaus. Vláda sledovala soustředěně a s nelíčeným zájmem průběh transformace, o němž jsem dvakrát či třikrát ročně vládě referoval. Celý tento proces, na němž AV pracovala s velikým nasazením, byl přijímán a posléze přijat jednoznačně kladně. Od té doby AV provedla řadu dalších, dílčích úprav. Dodejme, že žádná jiná instituce, spjatá s vědou, tak rozsáhlou a hlubokou transformací neprošla.

Situace, kterou se podařilo RVVVI vyvolat, nemá v obyčejném světě obdoby. Nezoufejme však. Odhodlá-li se ministryně školství energicky a rozsáhle obměnit poradní tělesa, může v oblasti školství a vědy dojít k postupnému zlepšení. Léta se táhnoucí, nákladné projekty ve školství vyvolávající znechucení kvalifikovaných, mohou dospět ke zdárnému cíli. A absurdní útoky, spjaté se snahou poškodit AV, by ustaly. Zdatných, kvalifikovaných odborníků, žen a mužů, je v ČR dostatek. Navíc lidí obětavých, nelačných moci a peněz.

11. I. 20 10

Rudolf Zahradník